

Kinderrechten

Door aandacht te besteden aan kinderrechten in de klaspraktijk wordt niet alleen hun concrete realisatie versterkt. Kinderrechten versterken op hun beurt de klaspraktijk, de leerkrachten en leerlingen.

Uitvoerig onderzoek geeft aan dat de verankering van kinderrechten in de lerarenopleiding belangrijk is voor zowel de onderwijskwaliteit als het welbevinden van leerlingen en leerkrachten.

Het bevordert daarnaast ook burgerschapswaarden en -gedrag en gelijke onderwijskansen.

Het ligt bovendien in het verlengde van de zorg voor meer professionele autonomie van de leerkracht en het pleidooi voor sterke lerarenopleidingen.

1. Waarom kinderrechten als watermerk?

Kinderrechten vormen een **verbindend kader** tussen alle uitdagingen die op het onderwijs afkomen (omgaan met pesten, diversiteit, taal, burgerschap, armoede, radicalisering, klimaat,...).

Als dusdanig is werken met en rond kinderrechten geen extra opdracht, maar juist een extra **hefboom**. Kinderrechten bieden **handvaten** om met de uitdagingen in onderwijs om te gaan.

Kwaliteitsvol onderwijs vanuit een kinderrechtenbenadering is onderwijs waarin het **kind centraal** staat in het onderwijsproces en waarbij actief wordt gewerkt aan de realisatie van kinderrechten.

Kwaliteitsvol onderwijs zet zo volop in op participatie van kinderen rond hun rechten, met extra aandacht voor de meest **kwetsbare kinderen** om zo te werken aan **gelijke kansen**. Vanuit een kinderrechtenkader kan participatie een meerwaarde bieden voor gelijke kansen, want alle kinderen hebben recht op kwaliteitsvolle **participatie**.

Het doel is alle leerlingen **gelijke startkansen** geven. Want niet iedereen vertrekt van dezelfde basis. Leerlingen die met obstakels worden geconfronteerd, geef je daarom een duwtje in de rug.

Het integreren van kinderrechten hoeft geen **extra werklust** met zich mee te brengen. Het gaat er niet om extra dingen te doen, maar om de dingen anders te doen, vanuit een kinderrechtenbril met aandacht voor reflectie over de rol als leerkracht binnen een kinderrechtenkader en wat daarbinnen haalbaar is. Leerkrachten kunnen de nodige autonomie krijgen om binnen dit kader hun eigen aanpak te vinden.

2. Wat is de meerwaarde voor mij als leerkracht?

- Kinderrechten biedt een kader voor reflectie waarbinnen je als leerkracht kan groeien en evolueren in jouw rol en hieromtrent een visie kan ontwikkelen.
- Door kinderrechten aan te bieden als kader en als tool zal je als leerkracht beter kunnen inspelen op evoluties binnen de schoolcontext en in de bredere samenleving.
- Je zal als leerkracht ook beter kunnen omgaan met diversiteit in de klas, bijvoorbeeld het verschil in sociale achtergrond, in aanleg, in herkomst van leerlingen, in taal, etc.

- Ook aandacht voor participatie op school, heeft een belangrijke plaats binnen een kinderrechtenbenadering wat kan bijdragen tot een participatieve schoolcultuur.

3. Hoe begin ik aan kinderrechten? IK-JIJ-WIJ...

- Kinderrechten begint bij jezelf: denk eens na over jouw kindertijd en wat je toen leuk vond. Denk aan de kinderen in jouw klas, aan wat zij leuk vinden en hoe je kan bijdragen aan hun kinderrechten en welbevinden op school.
- Kinderrechten gaat over openstaan en zich inleven in anderen, over empathie....stilstaan bij de rechten van anderen. Over zelf de link leggen tussen onze rechten en onze verantwoordelijkheden voor de rechten van anderen.
- Kinderrechten gaan ook over ons. Denk na over iets wat je samen doet met kinderen...om op te komen voor hun rechten. Dit gaat over het actief beleven van onze rechten in groep: samen informatie hebben en sterk staan om op te komen voor de rechten van anderen.

Dit is het Ik- Jij- Wij principe

- Ik heb rechten → Emancipatie
- Jij hebt rechten → Empathie
- Wij hebben rechten → Solidariteit

4. Hoe kan je leren via kinderrechten?

Kinderrechteneducatie (KRE) reikt verder dan 'lessen over kinderrechten'. KRE gaat zowel over het verwerven van inhoud (kennis, inzichten, vaardigheden, attitudes, waarden,...), als over processen en interacties. Het is daarbij belangrijk te zorgen voor congruentie tussen de inhoud die worden aangereikt en de manier waarop die competenties worden voorgeleefd door de leerkracht en de ruimere school. Echte kinderrechteneducatie koppelt woorden en daden aan elkaar. Rechten en verantwoordelijkheden worden onderwezen in democratische klassen en schoolomgevingen die getypeerd worden door wederzijds respect onder leerlingen en tussen leerlingen en leerkrachten.

Echte kinderrechteneducatie betekent dat de kinderen worden voorzien van zowel de kennis als de vaardigheden die de fundering leggen voor effectief democratisch burgerschap. Hierbij worden kinderrechten niet alleen onderwezen, maar erkend, gerespecteerd en voorgeleefd. De kinderen worden beschouwd als burgers van vandaag en niet alleen van de toekomst. ¹

Kinderrechteneducatie is leren OVER kinderrechten, DOOR kinderrechten en VOOR kinderrechten.

"We mochten mee beslissen over de inrichting van onze klas en we mochten voorstellen doen voor de projecten op school doorheen het schooljaar."

¹ Geraadpleegde bronnen:

MARIS,G.(2010) Recht in de roos, Vormen vzw

Kinderrechtencoalitie Vlaanderen, Kinderrechteneducatie in het onderwijs (p.16-25)

“Een leerkracht is iemand met wie je kunt praten als je problemen hebt. Die ziet als je niet goed mee bent en dan extra energie in jou steekt. Die je begrijpt, je verstaat, je thuissituatie kent en echt met ons inzit. Iemand die je even gerust laat als je het moeilijk hebt.”

“Het ging niet zo goed bij mij op school....en toen....heeft die leerkracht het verschil voor mij gemaakt....”

Leren door kinderrechten → De methode is even belangrijk als de inhoud? = Hoe?

- Zorg ervoor dat kinderen hun mening kunnen uiten
- Luister naar de mening van de kinderen,
- Respecteer de privacy van de kinderen,
- Creëer een veilige omgeving in je klas en school,
- Houd rekening met de identiteit, de eigenheid en de cultuur van de kinderen,
- Betrek de kinderen bij de organisatie van leeractiviteiten en zorg ervoor dat hun bijdragen tijdens de leeractiviteiten geïntegreerd worden.

“We leerden op school over de wereldoorlogen, het kinderrechtenverdrag dat hieruit voortkwam en de problemen die kinderen in het Zuiden hebben met hun rechten.”

Leren over kinderrechten → Welke rechten hebben kinderen? = Wat?

- Kennismaking met de verschillende kinderrechten en het kinderrechtenverdrag.
- Inzicht verwerven in het belang van kinderrechten.
- Inzien dat kinderrechten universeel zijn.
- Weten wie verantwoordelijk is voor de verwezenlijking van kinderrechten.
- Weten waar zij terecht kunnen indien bepaalde kinderrechten niet gerespecteerd worden.
- Weten waar zij terecht kunnen indien bepaalde kinderrechten geschonden worden.
- Beseffen dat iedereen mee verantwoordelijk is voor de volledige verwezenlijking van kinderrechten
- Inzien dat kinderrechten verweven zitten in ons leven: het gezin, hobby's, de actualiteit, de school: wat er gebeurt op de speelplaats, schoolreglement en regels in de klas,..

“We waren het niet eens met de onterechte uitsluiting van een klasgenoot. We schreven een brief naar de directie en het ministerie voor onderwijs.”

Leren voor kinderrechten → Doel: de volledige verwezenlijking van kinderrechten

- Kinderen worden actieve wereldburgers die opkomen voor hun eigen rechten en die van anderen, vanuit volgende waarden:

Respect voor elke mens

Respect voor gelijkenissen en verschillen

Verantwoordelijkheid nemen
Gelijke kansen / equity
Solidariteit en verbondenheid
Respect voor natuur en hulpbronnen

5. Filmpje over kinderrechten op school

Link: <https://www.youtube.com/watch?v=AH8LIQsiM8o>

6. Waar kan ik terecht bij problemen met kinderrechten?

In bijlage vind je een [overzicht](#) van verschillende instanties waar je in Vlaanderen terecht kan.

7. Waar kan ik terecht met vragen en input rond de inhoud van deze pagina's rond kinderrechten?

Contacteer info@unicef.be of avankelecom@unicef.be

8. Waarom zijn kinderrechten ook een meerwaarde in de lerarenopleiding?

Een kinderrechtenbenadering in de lerarenopleiding laat toe om als opleiding en opleider samen met de studenten duurzaam de overstap te maken van een liefdadigheidsbenadering naar een rechtenbenadering binnen onderwijs.

Het Kinderrechtenverdrag daagt traditionele opvattingen uit; het kind is niet meer louter een object van zorg, maar is drager van rechten. Dat veronderstelt een verschuiving van onderwijs als welvaartsvoorziening naar onderwijs als een recht, en dat breidt de beschermingsrol van volwassenen uit naar het faciliteren van emancipatie en autonomie.

Begin met uitdagingen of actuele thema's waar jij als opleider of de studenten dagelijks mee in aanraking komen. En leg vervolgens de link met het [kinderrechtenverdrag](#). Hang jouw uitdaging op aan de [principes](#) van het verdrag en gebruik ze als handvaten om met jouw studenten in gesprek te gaan over dit thema via reflectie en dialoog.

Voordelen

UNICEF verwijst in haar Child Rights Education Toolkit (2014)² naar de positieve effecten die scholen realiseren als ze kinderrechten als basis gebruiken van hun hele schoolbeleid. Bij een bevraging vond meer dan 95% van de schoolhoofden dat de leerlingen beter vooroordelen overwonnen en meer positieve attitudes toonden tegenover diversiteit. Ook toonden ze zich sterker om de rechten van anderen te respecteren en op te komen voor hun eigen rechten. Het aantal burn-outs bij de leerkrachten verminderde en de betrokkenheid van de ouders nam toe.

² UNICEF (2014). *Child Rights Education Toolkit: Rooting Child Rights in Early Childhood Education, Primary and Secondary Schools*. Geneva

UNICEF beklemtoont de meerwaarde van kinderrechten voor onderwijs en legt de nadruk op de capaciteitsversterking van leerkrachten. Onderzoek heeft aangetoond dat lerarenopleiders, vorming rond kinderrechten nuttig vinden voor hun onderwijspraktijk en hun onderwijsloopbaan (76 à 83%); zich na een vorming comfortabel voelen om kinderrechten te integreren in hun onderwijspraktijk (85 à 92%); dat de inhoud rond kinderrechten relevant zijn voor hun onderwijsloopbaan (76 à 90%).

Actief en bewust werken rond kinderrechten werkt een gunstig klimaat voor ontwikkeling in de hand. Het bevordert de onderlinge relaties tussen leerlingen, leerkrachten en ouders en versterkt hen.

Voordelen op klasniveau:

- Het sluit perfect aan bij de eindtermen lager onderwijs (Wereldoriëntatie en sociale vaardigheden) en de vakoverschrijdende eindtermen (VOET) secundair onderwijs.
- De link met kinderrechten geeft een toegevoegde waarde aan bestaande initiatieven en levert extra leerwinst op. Leerkrachten kunnen er zowel vakoverschrijdend als vakspecifiek rond werken, aangezien het ook onderdelen als aardrijkskunde, geschiedenis en levensbeschouwing omvat.
- Door kinderrechten in de klaspraktijk op te nemen, bijvoorbeeld door elke leerling te laten participeren, werk je een gunstig klimaat voor ontwikkeling in de hand. Zo verbeteren de onderlinge relaties en neemt asociaal gedrag af.

Voordelen voor de leerkracht:

- Kinderrechten biedt een kader voor reflectie waarbinnen de leerkracht kan groeien en evolueren in zijn rol en hieromtrent een visie kan ontwikkelen.
- Door kinderrechten aan te bieden als kader en als tool zullen leerkrachten beter kunnen inspelen op evoluties binnen de schoolcontext en in de bredere samenleving.
- Ze zullen ook beter kunnen omgaan met diversiteit in de klas, bijvoorbeeld het verschil in sociale achtergrond, in aanleg, in herkomst van leerlingen, in taal, etc.
- Ook aandacht voor participatie op school, heeft een belangrijke plaats binnen een kinderrechtenbenadering wat kan bijdragen tot een participatieve schoolcultuur. Aandacht voor leerproblemen, ontwikkeling van een participatieve schoolcultuur,...

Positieve effecten voor de leerling:

- Leerlingen die hun rechten kennen zijn meer geëngageerd en solidair. Deze vaardigheden dragen bij tot hun zelfvertrouwen en moedigen hen aan hun ideeën te verwezelijken.
- Ze begrijpen dat ze dezelfde rechten delen met alle kinderen wereldwijd en dat er nog een lange weg af te leggen is vooraleer alle rechten van alle kinderen gerespecteerd zullen worden.
- Leerlingen zullen een respectvollere houding aannemen tegenover zichzelf en tegenover hun vrienden.
- Het verhoogt de kans dat ze actieve en verantwoordelijke burgers worden.